

následně promítá i do průměrného socioekonomického indexu školy, kterou navštěvuje. Ze statistického hlediska se jedná o metrickou proměnnou s normálním rozdělením, která dosahuje hodnot mezi -3,5 a 3,5. Index se každé tři roky znovu přepočítává na základě posledních dostupných statistických údajů.

Tabulka č. 2 Průměrný socioekonomický index podle typu vzdělávacího programu ve Valonsko-bruselské federaci (2005–2006)

	Všeobecný	Smíšený	Technický/odborný
Podíl žáků	27,3 %	60,1 %	12,6 %
SEI	0,38	-0,04	-0,23

Rodiny s nižším socioekonomickým zázemím si častěji vybírají technické/odborné školy. K tomu ještě přispívá současný systém, který funguje na způsob „vodopádu“: žáci ze všeobecných vzdělávacích programů s neuspokojivými školními výsledky, kteří častěji mívají nižší socioekonomický status, mají tendenci přestoupit do technických či odborných vzdělávacích programů (Friant et al., 2008). Tím je ustavena určitá hierarchie vzdělávacích programů podle sociálního statusu, který je u některých žáků spojen se školními úspěchy, zatímco u jiných se školními neúspěchy. Protože ne všechny školy nabízejí všechny vzdělávací programy, vytváří tento mechanismus segregaci mezi školami. Technické/odborné školy přitahují žáky s nižším socioekonomickým statutem, kteří jsou tímto způsobem vytlačováni ze všeobecného vzdělávání (Friant et al., 2008). Kromě toho školy mezi sebou soupeří ve snaze přilákat co nejvíce žáků, kteří pro ně představují jednak finanční hodnotu, jelikož počet žáků určuje výši příspěvku přiznaného každé vzdělávací instituci, jednak pedagogickou hodnotu založenou na jejich více nebo méně žádoucích osobních znacích (Delvaux & Joseph, 2006). Tato soutěž má za následek zvýšenou socioekonomickou a akademickou segregaci mezi školami.

4.2.3 Rovnost výsledků

Studie (např. Dupriez & Dumay, 2006; Monseur & Crahay, 2008) ukázaly, že sociální a akademická segregace¹⁹ ve vzdělávacích systémech má obecně za následek významné nerovnosti ve studijních výsledcích. Platí, že v učení žáků hrají důležitou roli vrstevníci, ať už proto, že ovlivňují proces výuky ve třídě, anebo proto, že učitelé přizpůsobují požadavky vzdělávacího obsahu a hodnocení výsledků složení třídního kolektivu (viz např. Thrupp et al., 2002). Předpokládá se, že složení školních kolektivů hraje v belgických vzdělávacích systémech velkou roli. Nedávné studie provedené za použití longitudinálních dat ve Vlámku (např. Vandecandelaere et al., 2011) ovšem neprokázaly signifikantní efekt složení školního kolektivu na pokrok žáků, což vyvolává debaty o tom, jakou roli ve vzdělanostních nerovnostech hraje ve Vlámku segregace.

Hodnocení OECD PISA, které se zaměřuje na kompetence patnáctiletých žáků, ukazuje značně odlišné výsledky mezi jednotlivými jazykovými společenstvími Belgie. Vlámko často dosahuje jedněch z nejlepších výsledků v rámci zemí OECD, zatímco Valonsko-bruselská federace je celkově podprůměrná. Obě společenství mají ovšem výrazné rozdíly ve výsledcích mezi žáky s nízkým SES a vysokým SES (Baye et al., 2009; Jacobs et al., 2009a; Vlaamse Overheid & Universiteit Gent, 2010). Tyto studie také potvrzují důležitost vlivu průměrné socioekonomické úrovně škol na rozdíly ve výkonech žáků. Tato situace je problematická z hlediska spravedlivosti: výsledky žáků se mohou významně lišit nejen v závislosti na jejich vlastním SES, ale také v závislosti na složení žáků v jejich škole (Jacobs et al., 2009a). Studie

¹⁹ Autor používá termín akademická segregace, který je typický pro Francouzské společenství Belgie. V českém prostředí je více užíván pojem vnější diferenciaci a myslí se jím rozdělování žáků na základě studijních výsledků či přijímacího řízení do homogennějších skupin z hlediska kognitivních dovedností.